

Беспалько Інна Леонідівна,
асистент кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, кандидат
юридичних наук

НОВАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ: БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

В Україні давно назріла потреба зміни моделі роботи вітчизняних правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення економічної безпеки держави. Розпочате реформування має на меті створення єдиного органу у даній сфері, що є дійсно необхідним в умовах сьогодення. Метою такої діяльності є ліквідація податкової міліції, оптимізація структури та чисельності органів, які здійснюють боротьбу зі злочинами у сфері економіки. Ситуація, що склалася із розслідуванням фінансових злочинів, вимагає швидкого та ефективного вирішення, яке задовільнило б вимоги і очікування суспільства. У цьому контексті ключовою реформою повинне стати утворення нового єдиного правоохоронного органу, який опікуватиметься економічною безпекою держави, буде здійснювати розслідування правопорушень у цій сфері – Бюро економічної безпеки України. Створення такого органу з метою консолідації всіх повноважень із боротьби з економічними злочинами в одному відомстві та уникнення при цьому дублювання функцій – це не просто необхідність. Це частина міжнародних зобов'язань України, оскільки є однією з вимог, які відображені у Меморандумах з МВФ та Європейським Союзом.

25.03.2021 року набув чинності Закон України «Про Бюро економічної безпеки України» від 28.01.2021 року № 1150-ІХ, яким передбачено створення у шестимісячний строк нового органу досудового розслідування та оперативно-розшукової діяльності Бюро економічної безпеки України – «центрального органу виконавчої влади, на який покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави» (ч. 1 ст. 1 Закону). Одночасно ліквідується Державна фіскальна служба та Податкова міліція. У Законі деталізується підслідність та перелік статей, які можуть розслідуватися детективами бюро. Діяльність даного органу спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України. Новий орган буде аналітичним і виявлятиме системні злочини, працюючи з базами даних.

Відповідно до покладених завдань Бюро економічної безпеки виконує правоохоронну, аналітичну, економічну, інформаційну та інші правоохоронні функції. Раніше вони були і в Податковій міліції, і в економічних підрозділах СБУ та Міністерства внутрішніх справ. Але тепер вони не дублюватимуться. Кожен із цих правоохоронних органів нарешті зможе сконцентруватися на своїх пріоритетних завданнях. В разі порушення законодавства в сфері економіки розслідування буде

здійснювати Бюро економічної безпеки, а не інші органи, як до недавнього часу.

Відповідно до ст. 8 Закону Бюро економічної безпеки України відповідно до покладених на нього завдань:

1) здійснює оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування у межах передбаченої законом підслідності;

2) здійснює інформаційно-пошукову та аналітично-інформаційну роботу з метою виявлення та усунення причин і умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Бюро економічної безпеки України;

3) здійснює інформаційну взаємодію з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, органами судової влади, іншими державними органами, підприємствами, установами та організаціями, компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями;

4) здійснює розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання за вчинення кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності;

5) збирає, обробляє та аналізує інформацію щодо кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності та ін. [1].

03.02. 2021 року у першому читанні прийнято проект Закону України № 3959-1 «Про внесення змін до адміністративного та кримінального законодавства щодо запровадження діяльності Бюро економічної безпеки України», яким вносяться зміни: до Кримінального процесуального кодексу України щодо підслідності Бюро економічної безпеки, вводяться нові статті до особливої частини Кримінального кодексу України, які будуть відноситись до підслідності Бюро економічної безпеки. Відповідно до даного законопроекту детективи органів Бюро економічної безпеки України здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених статтями 206², 210, 211 Кримінального кодексу України, у разі якщо розслідування таких кримінальних правопорушень не віднесено до підслідності Національного антикорупційного бюро України. Якщо під час розслідування зазначених кримінальних правопорушень встановлені кримінальні правопорушення, передбачені статтями 192, 200, 216, 358, 366 Кримінального кодексу України, вчинені особою, стосовно якої здійснюється досудове розслідування, або іншою особою, якщо вони пов'язані з кримінальними правопорушеннями, вчиненими особою, щодо якої здійснюється досудове розслідування, такі правопорушення розслідуються детективами органів Бюро економічної безпеки України [3]. Термінологія, яка використовується законодавцем в даному положенні викликає певні зауваження. Словосполучення *«особа, яка вчинила кримінальне правопорушення»* суперечить вимогам засади презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини, оскільки

регламентує твердження про вчинення особою кримінального правопорушення ще до набрання законної сили обвинувального вироку суду. Тому дане словосполучення слід замінити на «*особа, яка підозрюється у вчиненні кримінального пропорушення*».

Кримінальний процесуальний кодекс України містить статтю 214, яка регламентує процес внесення інформації про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, відповідно до якої будь-який із правоохоронних органів, що функціонують у державі, зобов'язаний внести відомості як тільки до нього надійде відповідна заява або повідомлення про кримінальне правопорушення. А це означає, що і після створення Бюро економічної безпеки усі інші правоохоронні відомства матимуть можливість розпочинати кримінальні провадження, віднесені до підслідності даного органу. Тому, щоб усунути дублювання функцій усіх правоохоронних органів та новостворений правоохоронний орган мав можливість спеціалізуватися на розслідуванні економічних злочинів, віднесених до його підслідності, потрібно, як мінімум, внести до Кримінального процесуального кодексу України норму, якою зобов'язати інші правоохоронні органи, що розпочинають кримінальне провадження за статтею Кримінального кодексу України, віднесеною до підслідності Бюро економічної безпеки, негайно протягом визначеного в цій нормі терміну (наприклад, 5 або 10 днів), передати таке кримінальне провадження для подальшого розслідування до підрозділів цього Бюро.

На підставі вищезазначеного можна констатувати, що Бюро економічної безпеки може створити належні умови для забезпечення боротьби зі злочинами у сфері економічної діяльності. Належне функціонування даного органу може забезпечити економічну безпеку держави шляхом запобігання, виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про Бюро економічної безпеки України» від 28.01.2021 № 1150-IX <https://ips.ligazakon.net/document/view/T211150?an=689>.

2. Проект Закону України «Про внесення змін до адміністративного та кримінального законодавства щодо запровадження діяльності Бюро економічної безпеки України від 03.02.2021р. № 3959-1 http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69708.